Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler
Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato
1. maj 2015

Sted
Nuuk, Grønland

Omstændigheder
Sulinermik Inuutissarsiuteqartut Kattuffiat, *SIK*, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning* (GAS).

Læs om SIK på lex.dk

Kingumut maaniippugut Nunarsuaq tamakkerlugu Sulisartut ullorsiornerat nalliussiniarlugu. Sulisartut ulluanni tamassi pilluangaaritsi !

--

Ukiuni kingullerni tallimani suliffissaaleqineq annertusiartuinnavissimalluni qujanartumik maanna ukioq affanngulersumi siornamut sanilliullugu appariaqattaartuarpoq, tamannalu soorunami uagutsinnut qujanarpoq, taamaasillunimi ilaasortagut sulerusuttut ilai sulileqqinnissaminnut periarfissinneqassagamik. Kisianni suliffissaaleqineq suli qaffasippallaarujussuarpoq, taamaattumik suliffiit nutaat pilersinneqarsinnaasut tamaasa qujaruttariaqarpagut.

Taamaammat aalisagaatitta sapinngisamik annertunerpamik aatsaat piareerlugit nunatsinniik anninneqartarnissaat suleqatigiinnitsigut aaqqiiviginiartariaqarparput, taamatummi iliornitsigut suliffiit amerlanerpaat pilersissinnaagatsigit, aammalu taamaasilluta maani nunami aningaasat kaaviiaartut qaffassinnaallutigit.

Tamatuma saniatigut isumaqarpugut aalisagartassanik inummut ataatsimut pisassiisarneq eqqunneqartariaqartoq, aalisarneq ukiumut siaarnerullugu ingerlanneqarsinnaaniassammat, taamatummi iliornikkut ilaasortagut angerlatinneqaqattaaratik ukioq kaajallallugu sulisinnaaniassamata.

--

Qanittukkut tutsiuppoq TELE Greenland internetip aqqutaata aamma privatinit atorneqarsinnaanerata piareersarnera kinguaattoortoq. Oqartariaqarpugut tamanna SIK-miik ajuusaarutiginngilluinnaratsigu, tassami imaassinnaavoq Nuummi uagut iluaqutigingaatsiaripput, kisianni ilisimasariaqarparsi Nuummi taamatut periarfissiinerup kingunerisaanik sinerissami atuisussat ikilippata, taava allanik akiliisussaqanngilaq, tassalu sinerissami ilaasortagut taakkuussapput ikinnerulernertik peqqutigalugu annertunerusumik akiliuteqartussat. Taamaammat TELEp allanut atuisussanut internetimik aqqusiiniarnera unitsilluinnarneqarniarli. Aamma taamaappoq angallassineq eqqarsaatigalugu, eqqaamaneqassajunnarsivormi sinersortaatit pingasut privatimit pisiarineqaraluarmata, erngerlunili paasinarsimmat akilersinnaangitsoq Namminersorlutik Oqartussat ataaseq utertillugu pisiareqqittariaqarsimammassuk.

--

Takornariaqarneq annertunerusumik aalluttariaqalerparput, suliffissanik nutaanik aamma pilersitsissarmat, aningaasanillu nutaanik nunatsinnut eqqussuisoqalissammat. Isumaqarpunga Nunatta takornariarfiusinnaasutut pilerisaarutigineqarneranut amerlanerusunik aningaasaliisoqartariaqartoq.

--

Aamma isumaqarpunga ukiunut ungasinnerusunut aningaasaliissinnaaneq qunusuiffiginerusariaqaripput, tassani Nunatta karsiata naammaqatigiinnissaa piinnarnagu, ukiuniluunniit tulliuttuni pingasuni nunatta karsia amigartoorfiusutut inissisimassagaluarpat.

--

Pingaaruteqarluinnarpoq aatsitassarsiorniarneq sapinngisamik annertuumik siuarsassassallugu, aatsitassat tamatumani qaqutigoortut eqqarsaatigalugit, aamma uranimilluunniit akoqaraluarpatata.

Qanga nunatsinni aningaasarsiorneq pitsaasumik ingerlasimasutut oqaatigisariaqarpoq, taamanikkummi saarullinnik ulikkaarpoq aammalu raajat akigissaaqalutik. Ukiunili kingullerni pissutit allanngorsimapput, saarulliimmi tammakarput. Nunatsinni sumiiffiit ilaanni allaat unittoorluinnarsimavugut,

naak ukiuni kingullerni saarulliit takkuteqqilerneri malunnarsigaluartoq.

Kisianni naleqqussartuartariaqarpugut, ajornaqaaq uninngaannarsinnaanngilagut. Pisut naapertorlugit aammalu nunarsuarmi pissutsit aallaavigalugit, allatut ajornartumik maani nunami aamma qanoq iliuuseqartariaqartassaagut. Periarfissallu nutaat takkuttut akortarlugit, inatsisillu qanga aaliangersimasagut ullutsinnut naleqqukkunnaarsimappata aamma allanngortillugit.

--

Taamaammat isumaqarpugut maannakkut pisuussutigut nunarsuarmi pisariaqartinneqartut atorluartariaqarigut, tassani aamma uran eqqarsaatigalgu. Uagummi isiginnaaginnarsinnaanngilarput maannakkut suliffissaaleqinermik eqqorneqartartut, suliffissarsiortullu 4.000-it sinnerlugit amerlassuseqarneri. Suliffissaaleqinerup taama annertutiginerani ilaasortatta inunnik isumaginninnikkut isumagineqannginneri akuersaarsinnaanngilarput.

Tamanna peqqutigalugu ilaasortagut inigisaminninngaanniik anisitaasartut tusartualerpagut. Anisitaanermi eqqorneqarnerpaasartut ajoraluartumik taakkuupput meeqqat. Taamattumik isumaqarpunga inigisssamiik anisitsisarneq unitsinneqartariaqartoq, arlaannaallunniit iluaqutaanngimmat.

Imaattariaqaraluarpoq ilaasortarput suliffeerukkallarnerup nalaani ikiorsiissutinik nunguutsippat ajornaquteqanngitsumik inunnik isumaginnermut ikaarsaartinneqartariaqarluni, ikiorlugulu, ajuusaarnaraluartumilli taamatut pisoqarneq ajorpoq.

Pissutsit piviusut imaapput, ilaasortarput ilungersorteqqaangaatsiarlugu, ittuukulutsinneqarluni inunnik isumaginnittoqarfimmut qinnuloortariaqartarpoq, aatsaallu pilluni pilluni ikiorserneqaruni atsiortinneqartarpoq ikiorsiissutigineqartut taakku akilersortussanngorlugit. Taamaasillutik ilaasortagut suliffittaaraangamik nalinginnaasumik, taakku ikiorsiissutinik taasaat, taarsersorniaatigalugit nalinginnaasumik qaammammut akiligassat aamma akilersorniartarpaat. Soorunalimi ilaasortatta ulluinnarni inuuniarneri innarlerneqarujussuarnerannik tamanna kinguneqartarpoq. Taamatullu ulluinnarni inuuniarneq inersimasumut attuiinnarani, meeqqanulli ajornerpaamik tuttarpoq, ajuusaarnaraluartumillu tupinnanngitsumik

ilaasortagut artorsartinneqaramik Danmarkimut nuuttartut amerligaluttuinnarput.

--

Tassungali aamma tunngatillugu uteqqillugu oqaatigerusuppara inissiaatitoqarsuit aaqqissuussiffigineqarniarlik akiliutaat taakkununnga naapertuuttunngorlugit, aamma inissialiortoqartariaqarpoq ilaasortatta akilersinnaassaannik, taamatulli iliortoqarnianngippat isumaqatigiinniarnerni annertunerusumik aningaasarsiatigut Naalakkersuisut qaffaaniarlik, maannakkut inissianut akigitinneqartunut naapertuuttunik.

--

Aap pingaarnerpaaq unaavoq suliffinnik nutaanik pilersitsinissaq ilaasortagut ukioq kaajallallugu sulisinnaaniassamata, kisianni imaanngilaq suliunnaarpata imaluunniit suliffissaaruppata, taava supajuttut pineqassasut. Ataqqineqartariaqarput, sunalu tamaat atorlugu ikiorserneqartariaqarput ataqqillugit pissuserissaarfigalugit, ittuukulutsinnagillu.

Taamaammat Naalakkersuisut assatsinnik isaassiffigaagut, suleqatigiilluta amerlanerpaat akuerisinnaasaannik inunnik isumaginninnikkut aaqqissuusseqatigiitta.

--

Kalaallinik sukumiisumik qallunaat oqaasiinik ilinniartitsineq 1950-ikkunili aallartippoq. Taamani qallunaat oqaasii iluaqutaasussatut isigineqarput, ineriartornissamullu periarfissat imaaginnavillutik qallunaatut oqalussinnaagaanni – tassa nutaanngorsagaaneq taamanikkut ingerlaleruttorpoq.

Nutaanngorsagaanermi danskit politikkiat tassaasimavoq Kalaallit Nunaat avammut matoqqatissallugu, tassagooq inuusaaserput, kulturerpullu illersorniarlugit paarineqassammata. Taamaaliornikkut Kalaallit oqaatsinik allanik ilinniarnissaannik mattunneqarput, taamaallaat qallunaatut ilinniartussanngorlugit. Aatsaalli 1970-ikkut aallartilaarneranni tyskisut, tuluttut, franskisullu oqaatsit atuarfinni ilinniagassatut toqqagassanngorput.

Ukiorpassuanngortuni tusartualerparput meeqqat atuarfianni angusagut appasippallaartut, aammalu ilinniaqqiffinni taamaatiinnartartut amerlavallaartut, taannalu tunngavigalugu naluallaartutut nalilersorneqartuarluta, oqaatigineqartualerluni qallunaatut naluallaaqigatta ilinniarfinni ingerlariaqqiffiusuni angusineq ajortugut – pitsanngoriartortutullu isikkoqarani.

Atagumi unikaallalaarluta eqqarsaatigilaartigu, taavami qanoq iliussaagut taanna ajornartorsiut aaqqiiviginiarlugu ?

Nunani avannarlerni kisiartaalerunarpugut meeqqat atuarfianni piumaffigineqarluta oqaatsit pingasut ilinniassagigut. Meeqqat atuarfianni ilinniartitsineq fagini assigiinngitsuni annertunerpaamik oqaatsigut atorlugit ingerlanneqartarpoq, tamannalu pissusissamisoorpoq. Ilinniaqqifinnili ilinniartitsissutit qallunaatuuinnangajaat atorneqartarput, aammalu taamaalluni ilinniartitsisut eqqarsatigalugit.

Danmarkimi ilinniarneq tamarmi qallunaatut ingerlanneqartarpoq, taamalu ilinniakkamik naammassinnissinnaaneq ajornanngitsuaraalluni. Taamatuttaarlu ippoq nunani allarpassuarni tamani, tassa ilinniartut namminneq oqaasii atorlugit ilinniartitsineq ingerlanneqartarpoq. Nunatsinnili taamaanngilaq.

Taamaattumik allannguisariaqalinnginnerpugut ? Nassuerutigalugulu ullumikkut periaaserput ajortoq, allanngortinneqartariaqartorlu, ujarassuarmut apoqattaaginnarata. Taava taanna ujarassuaq illuartissinnaanngisarput saneqqunniarniartigu, allamik aqqutissiuilluta.

SIK-mi isumaqarpugut tassa piffissanngortoq oqaatsitta saniatigut tuluttut oqaatsit meeqqat atuarfianni annertusiartortumik nunatsinni atuartitsinermut eqqukkiartuaartinneqarnissaat, taamatullu oqaatsitta saniatigut tuluit oqaasi pingaarnerpaat tulliisut aamma inissikkiartuaarlugit, atuakkat ilinniartitsissutaasussat taarsillattaarnerisigut qallunaatuumiit kalaalisuunngortillugit, allallu qallunaatuumiit tuluttuunngortillugit.

Taama iliornikkut isumaqarpugut oqaatsit avammut ammarnissamut killilersuisuunerat qimakkiartulissagipput, nunarsuarmullu appakaalluta, taamalu Kalaallit ilinniartut imminnut tatiginerulissapput, periarfissarpassuillu

annertusingaatsiassallutik.

--

Naggataatigullu Sulisartut ataqqinartut, naak maannakkut nunatsinni suliffissaaleqineq annertugaluaqisoq nikallorasi suliffissassinnik piumasaqartuaritsi, inuummi suliffissaqarnissaq pisinnaatitaaffigaa. Aamma suliffissaarunnermi ittuukulugasi ilissinnut ataqqillusi ikiorneqarnissassinnik piumasaqartaritsi, tamannami pisinnaatitaaffigaarsi.

Qinikkanullu. Inatsisartuni ukiut sisamat qineqqusaartarnerit nunatsinnut nikisitsinavianngillat, uagutsinnulli pingaaruteqartoq, tassa qanoq iliuuseqarnissaq. Piumasaraarput suliffinnik ataavartunik pilersitsivigineqarnissarput; soorunami suleqataassaagut. Aamma aalisagartatta suliareqqaarnagit avammut aallarunneqartarneri unitsinneqarlik; naak ulluni kingullerni qinikkat ilaasa tamanna sulissutigigaluaraat. Aalisagaatigut suliareqaarnagit avammut aallaruttaleraluarutsigit illoqarfiit arlallit annertoorujussuarmik eqqussavagut, allaat illoqarfiit ilaasa unilluinnarnerannik kinguneqarsinnaasumik.

Qujanaq, neriuppunga sulisartut ulluanni ullorsiorluarumaartusi.

Kilde
Manuskript tilsendt af taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
1. maj-tale, Fagbevægelsen, Kalaallisut Oqalugiaatit

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2015